

JÈKA BAARA

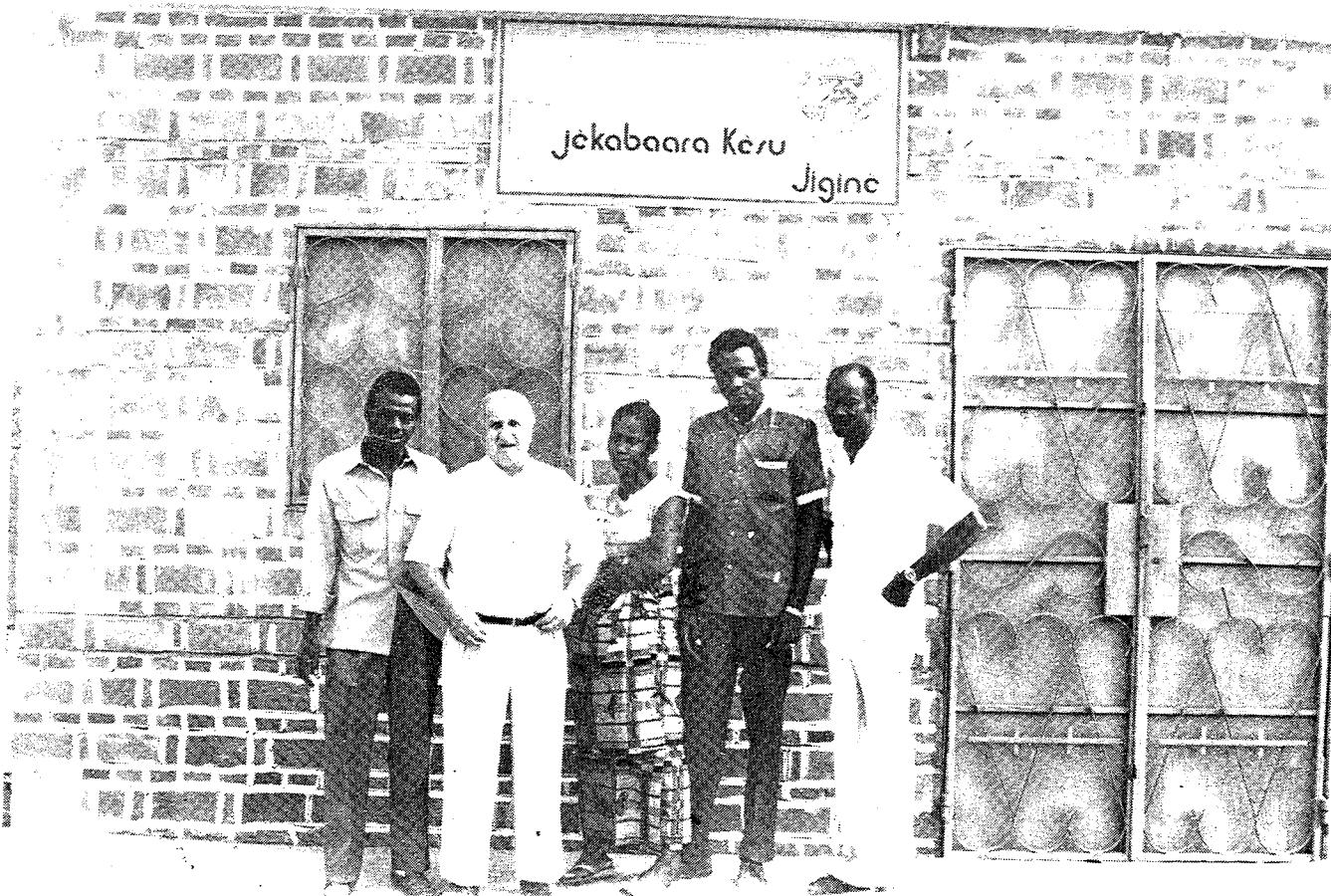
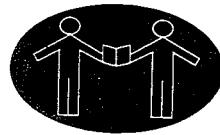

"ni jèkafò ye daamu ye,
jèkabaara nyögòn daamu tè."

nimòrò 29 - san 1988n mè kalo - a sòngò : dòròmè 20

OCED

Wari lasagon ni juru don kèsuw nyémògòw

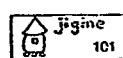
Min bè sòrò nimòrò in kònò, o filè nin ye :

nyè 2,3,4,5	Duguw kumakan : wari lasagon ni juru don kèsuw ("jiginèw")
nyè 6,7	Cikè dònnya : bènè sènè kunnafoniw
nyè 8,9,10,11	Farikolo nyènajè : Afrika nana sugandi tan ni wòorònan
nyè 12	Tulon tè sèbè sa : waraba móglama
terikè fila

duguw kumakan

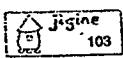
Wari lasagon ni juru don kèsuw n'an ko olu ma ko "jiginèw"

San 1988 in na, feburuye ni marisi kalo la, wari lasagon ni juru don kèsu duuru dayèlèla Kucala mara la. O kèsu ninnu bè wele ko "jèkabaara kèsu", u taamashyèn ye jiginè de ye.

Kèsu ninnu sigibagaw ye kunnafoni lase Jèkabaara ma kèsu sigi kun n'u baarakè cogo kan. O kunnafoni filè nin ye, k'a lase Jèkabaara kalanbagaw ma, bèe ka bò o wale nyuman in kala ma.

Kèsuw sigi yòrò

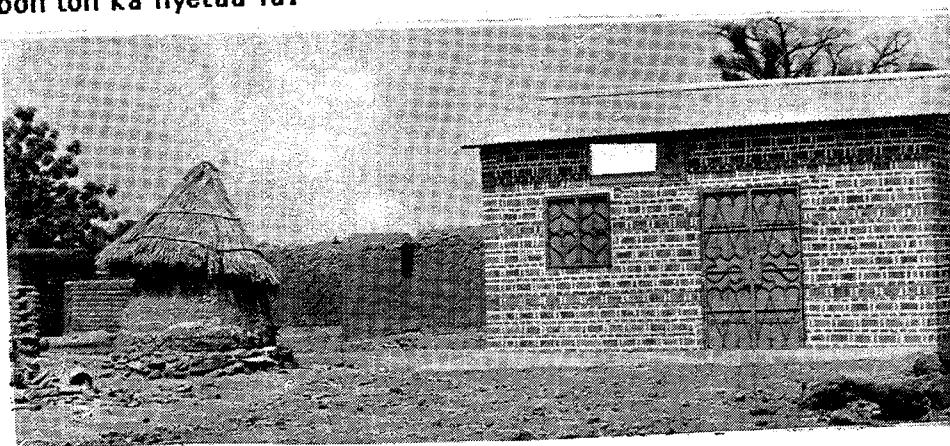
Mun kosòn, Mali jamana fan bée la, a sémétiyara ka nin waleya sifilè Mali worodugula yòrò la ?

- Barisa Mali worodugula yòrò ninnu (Sikaso, Buguni, Kucala, Sàn, Fana, Joyila) ka fisa ni jamana yòrò tòw ye sanji ko ni balo sòrò la. A cikèlaw bè césiri min kè ka sòrò kè, o b'a sémétiyara u ka se ka wari lasagon, k'a d'a kan u ka wari ko mako ka ca.
- Barisa mara in ka yiriwali n'u ka nyètaa, o jala ka kan ka di kòori sènè baarada n'a ka baarakèlaw ma, k'a da danna-ya kan, min b'u ni cikèlaw cè.
- Barisa waleya dòw b'u fè duguw kònò, n'o ye dugu yiriwa tònw ye : sènè kunnafoniw, sannifeere, minèn nyini n'a tilali, juru don, o bée bè kè dugu yiriwa tòn ninnu fè, k'a sababu bò kòori sènè baarada ni cikèlaw ka faamuya konyuman na.

- Barisa bèn ni kotonyògontala sinsinlen don cikèlaw cè duguw kònò : duguw kònò, sòn kèra bée k'i jòyòrò labato, k'a ta dugutigi, tòn fa ani biro mógoù la, fo ka taa a bila tòn baarakèlaw la : u tè sòn wari sara-baliya ma ani ka boli n'a ye, juruw bè sara, wari bè lasagon ka nyè hadamadenya saba-tili hukumu kònò mógoù ni nyögòn cè. A ka ca a la, kalanden jolenw jòyòrò nafa ka bon tòn ka nyètaa la.

Mun kosòn, Kucala kelen de sugandira ka kèsu fò-lòw sigi sen kan ?

- Barisa san fòlò baara ye kalan, kòlòsili, ani ka sifilè. O tè se ka kè ni kèsu caya ye : hakili bè sigi ka san fòlò, san filanan ni sabanan jaabiw jènsèn yòrò tòw la.
- Barisa jènsènni tè se ka kè fòlò dugu caman kònò, minnu lasòròli ka gèlèn sanga ni waati bée la.

Fòlòfòlò jiginè tun y'an jigi ye.
An bè bi bi min na, jèkabaara kèsu de kèra an jigi ye,
i n'a fò jiginè kura, min ka fisa ni kòròlenw ye.

- Barisa dugu yiriwa tòn minnu kafolen bè ka jèkabaaraw kè CMDT ka zayèri kònò, olu de ka kan ka sugandi.

O la, kabini sètanburu kalo tile 22 san 1987 kèsu sigi baara in daminèna. Kèsu duuru dayèlèla, minnu nyinina dugu yiriwa tòn ni zayèri nyémögòw fè, i n'a fò :

- Nanposela kafo ka kèsu : O wari fòlò bilali bonya dira jamana nyémögò ma, n'o ye peresidan Musa Tarawele ye, desanburu kalo tile 17 san 1987. A dayèlèla CMDT fè feburuye kalo tile fòlò san 1988.

- Karangana kafo ka jèkabaara kèsu : o dayèlèla Npesoba kumandan ni CMDT fè feburuye kalo tile 22 san 1988.

- Karangaso kafo ka jèkabaara kèsu : o dayèlèla CMDT fè marisi kalo tile 21 san 1988.

- Kaniko kèsu : o ma se ka dayèlè joona, k'a d'a kan zayèri dugu yiriwa tòn bée tun ma bèn o dayèlèli la. A labanna ka dayèlè awirili kalo tile fòlò, ka kè Kaniko dugu kelen ka kèsu ye, nka o m'a bali a ka wari marata ka caya ka tèmè kèsu tò bée ta kan.

Kèsu labèn cogo

Kèsu tè sigi n'a ma nyini dugu mögòw ni tòn nyémögòw de fè. O b'a sòrò zayèri kònò dugu yiriwa tòn bée sòンna a ma, ka jè kèsu kelen na.

Dugu mögòw n'a kèsu tòn nyémögòw de b'a wari ko nyénabò, bée jèra ka minnu sigi o baara kanma.

Dugu yiriwa tòn bée jòlen b'i yèrè ye : u bè kè kèsu bolofara dò ye, ka se k'u ka wari ko nyénabò, k'u ka juruw sara, u y'u kan di ka minta.

Dugu yiriwa tòn ni nyogòn cè, bèn bè ke, yaasa ka juruba sòrò wari maralen na. Kèsu bolofara dò bè se ka juru don dò la.

Kèsutigi fila bè sugandi, bée ka dannaya bè minnu kan (u kun ka kènè, mögò laadiriw don, u bè gundo mara), k'u dege kèsu ka baara la. Sugandili nin bè tali kè ni CMDT nyémögòw ka hakilinaw ye.

Baara bè kè ni minèn minnu ye, o filè :

1. **Kèsu so** : a bè jò ni siman wali biriki bilennen ye. Dugu yiriwa tòn minnu jèlen bè kèsu la, olu de b'a jò. A musakaw bè bèn dòròmè 120 000 wali 180 000 ma.

2. Sériwusi bè **wari mara kòfuru** kelen di,

Caisse populaires d'épargne et de crédit Mali
wari mara ni juru sòrò kèsu tòn

Liburunin N° 1401010101	Livret d'épargne wari mara liburunin	Centre mara : Koutiala Caisse de Kaniko kèsu
Nom jamu : Dembelé Prénom tògò : Héguenlan kònge nimôro : 0000000000000000		
date de naissance / wolo don : 1923 carte d'identité / karidante nimôro : 01018 profession / baara : Seinekelo époux de / muso tògò : Aula Nalle épouse de / cè tògò : village / dugu : Kaniko quartier / kin : Kaniko hameau / cikèbugu : Kaniko		Photo tòn den ja
caisse locale / késutigi bolonò	signature / bolonò	empreinte / bolonkèni ja

Tòn den ka karinè nyè fòlò filè

Parrains	seere	1	PROCURATION PERMANENTE DONNEE A: yamaruya dira min ma ka wari ko nyénabò:
Nom/jamu Prénom/tògò Adresse/sigl yòrò	Sanogo - Adama Président		Nom/jamu Prénom/tògò Date de naissance wole don Lien de famille balimaya Adresse sigl yòrò Carte d'identité karidante nimôro
Parrains	seere	2	signature bolonò
Nom/jamu Prénom/tògò Adresse/sigl yòrò			Emprunte bolonkèni ja

observations / kòlòsilenw

Tòn den ka karinè nyè filan

Epargne wari mara		TAMA/CFA				
1 Date don	2 Dépôt wari bilan	3 Retrait wari bilan	4 Solde tòn den ka wari	5 N° de compte kònge nimôro	6 Caissé kèsutigi bolonò	7 Sociétaire tòn den bolon
	Report: min tun sébenné bâ					
19.04.89	90000		20000	101801A		
22.05.89		10000	10000	101801A		
10.06.89	5000		15000	101801A		
20.06.89	5000		65000	101801A		
15.7.89	6	64000	25000	101801A		

Wari bilalen sèbèn yòrò karinè kònò

n'a girinya bè taa kilo 450 la (a janya ye mètèrè 1 ye, a jòsurun ye santimètèrè 61 ye, a kònò fèrèn ye santimètèrè 51 ye). Dugu yiriwa tòn bée bè jè a la, minnu kafolen bè kèsu la.

3. Sèriwusi bë kèsu so kònò minènw ani sè-bènfuraw fana di (karinèw, wari bila n'a tali sèbènfuraw, ani fèn wèrèw). Ninnu bëè faralen

Juruw sèbèn yòrò filè karinè kònò

Souscriptions de capital de la caisse tònden bè don ni wari min ye

TAMA

Kònte dayèlè wari sèbèn yòrò

Wori moralen tònò sèbèn yòrò

nyögön kan, bée ka kan k'a dòn k'a bë bèn
dòròmè 110 000 ma.

N'u karila, wali k'u sonyè bilakojuguya la, ni kura wèrè bè san ka bila u nò la, jiginè yèrè de b'o san. Nka ni kasaara y'u sòrò min tè dugu se ko ye, i n'a fò tasuma, sonyèni wali k'u tinyè u yèrè ma, o warì bè bò kèsu dò la, warì bè bila kérènkérènnenyà la min kònò dugu kèsu fè ani sèriwusi fè.

Baara kèlen n'a kètauw

Baara min sera ka kè k'a ta sètanburu kalo la
san 1987, o kèra ka dugu mögòw ladonna, k'u
kunnafoiya dannaya kònò, ka kèsu fòlòw
labèn, ani wari fòlòw bilali ni kòlòsili juru don
cogo kanma.

San 1988-1989, kèsu kura 10 ka kan ka sigi. San 1989-1990, 10 wèrè ka kan ka sigi. San saba kònò, o bè bèn kèsu 25 ma. A naniyalen don ka dòw sigi Sikaso, San ani Fana. Nka a man kan ka jènsèn kosèbè a daminè in na, walasa ka se ka kumbènni kè gèlèyaw ma, walasa bèè ka sisira sòrò, ani ka se k'u kòlòsi ka nyè.

Kèsu sigi kun

-Wari mara

— Waleya fòlò ye wari mara ye, min b'a to kòn-te dayèlè karinè bilenma bè di wari bilabaga ma, karinè nyuquijima bè to kèsu kònò.

— Konte dayèlè wari ye dòròmè 1000 ye (jòyòrò kelen), nka a bè se ka kè sara ko 2 wali 3 ye.

Wari marata b  se ka k  a la d g mannin ye (d r m  400), walima a c ma (k  ta d r m  3000 fo 10 000) wali a la caman (k  ta d r m  20 000 f  se mana k  min ye).

N'o warì maralen ye kalo saba sòrò, a bè dò fara a yèrè kan, n'o ye tònò ye : dòròmè mugan o mugan, tama kelen (1%) kalo saba, n'o bè bèn mugan o mugan tama 4 ma (4%) san kònò.

Juru don

¹ Wari mana mara·ka waati kè, o bè kè sababu
ye juruw ka se ka don.

Juru nyini sèbèn bè lafa k'a jira dugu mògòw
la, minnu kéra kèsu tòn nyémògòw ye.

Juru b  se ka di ka b n wari maralen ma kalo saba k n , walima a tilanc . K su t n

Juru ta misali

- Wari maralen ka kalo saba kè : 4.000 (o bë tònden ka karinè kònò).
- Juru nyininen zuluye kalo la : 2.000. N'a bë sara zanwuye kalo la, o ye kalo 6 ye, sarata bë bèn 2.120 ma.
- O la, dòròmè 6.000 kèra tònden bolo k'a mago nyè (4.000 + 2.000).

A bë dòròmè 120 sara ka fara 2.000 kan tònò ye.

Nka wari maralen ye kalo saba min kè, a b'o tònò sòrò n'o ye dòròmè 40 ye.

nyémögòw man kan ka juru don ka caya walasa kèsu kana lankolonya.

Kèsu kelen kelen bëe b'i ka juru ko nyenabo n'a ka tòndenw ye. Olu ka kan ka kè mögò laadiriw ye, baarakèla minnu bë sòrò kè, minnu tè juru nyini ka danma tèmè, n'u bë hamí n'a sarali ye waati fôlen kònò.

Juru bë sara ni sannifeere kèra (kòori ni sumanw). A bë sara ni tònò ye, tònden bë min sara n'a ye juru ta (o ye dòròmè mugan o mugan, tama 12 ye san o san ; o bë bèn dòròmè mugan o mugan, tama 1 ma, kalo kelen).

Kèsu sèriwusi nyémögòw

- **Alièn Kompèsi Higine** : ale ye ènjenyèri ye, a ye san 35 kè kòori baara la Faransi kòori sènè baarada fè (CFDT) ni cikèlaw ye.
- **Jibirili Keyita** : sèfu de zayèri tun don CMDT la, ale bilala sèriwusi in ka bolo kan.
- **Kajatu kulebali** : ale tun ye animatirisi ye, baarada min nyèsinnen bë kòlò susu mansin yiriwali ma CMDT la ; a tun ye kalan kè banki ko kan ; ale bë sèriwusi in ka bolo kan.
- **Seku Jabate** : ale tun ye wari jateminèla ye CMDT la ; ale bë sèriwusi in ka bolo kan.
- **Lamini Keyita** : o ye sofèrè ye.
- **Duba Sise ni Madu Danbèlè** : olu ye garadinyèw ye.

Sèriwusi in kofòra kabini san 1984 nowanburu kalo la jèkulu duuru fè ka bò jamana wèrèw kan :

- Faransi koperatiwu min nyèsinnen bë juru ko ma (FCC). Ale bë sèriwusi in dèmè a baara cogo n'a wari jate bò la.
- Faransikaw ka tòn min bë dèmè don kòngòtòw ma (CFCF).
- Tilebinyanfan Alimanyi ka tòn dò (DWHH)
- Itali ka tòn dò (Mani Tésè).
- Béliziki ka tòn dò (SOS Faim).

O tòn duuru ninnu jèra ka nafolo tilancè sara. O wari fòlò dilen, tò tilancè dò sarala Eròpu jamana jèlenw fè.

Baara min bë kè tònden yèrèw fè ka kèsu sow jò, o bëe lajèlen jateminèna ka bèn dòròmè miliyòn 5 ma, n'o ye sèriwusi bëe lajèlen ka wari 5% ye.

O ko fòra tuma min na, nyininkali dòw kèra an karamögò Desroches ni Belloncle fè ko nin nyogòn wari lasagon ni juru don sèriwusi, ni cikèlaw yèrè y'a nyènabòbaga ye, o bë nògòya jumèn lase cikèlaw ma balo ko ta fan fè ? ko o bëna se ka sigi jamana ni mara jumèn kònò ? ko sèriwusi in bèna sigi cogo di ?

A jaabi dò sòròla : jèkulu saba nana (san 1984, 1985 ani 1987). Nyogònye dòw kèra san 1985 okutòburu kalo la. Mali gòférènaman y'a yamaruya zuluye kalo tile 8 san 1987 baarada in ka sigi ka baara kè Mali kònò. Bènkan fana sigira sen kan Kulodi Mouret ni CMDT cè zuluye kalo tile 9 san 1987.

Loadili kan

yalen kò ani kèsu musakaw saralen kò.

- Kèsu bë se ka yiriwa ni dugu mögò bëe kèra tònden ye jiginè in na : gatigiw, denmisènw, musow, dugu yiriwa tòn, tòn wèrèw, bololabaarakèlaw, kè-nyèrèyew, jagokèlaw, gofèrè-naman baarakèlaw, a.f.w.).
- Juru donta bë se ka caya ni wari bilata mara la ka ca.
- Kèsu daminè waati, tòn tè fara tònden don wari kan, fo ni sòrò kèra ka wari yiriwa jiginè ka kèsu la, kèsutigiw nisondi-
- Nyinan san fòlò in na, aw ka kòlòsili kè ka wele bila dugu mögò bëe ma, bëe ka wari bila, hali n'a kèra wari ncinin ye (dòròmè 400, 800 walima 1.000). O la, bëe n'a dòn ko banki kura in y'aw yèrè ta ye, tinyè yèrè la. Bëe n'a dòn ni banki nyuman don, n'a bë nafa nyè dugu ye ; a bë dò bò aw ka furancè jan boliw la, aw tè lasigi ka mèen k'aw ka wari ko nyènabò : **Bëe n'a dòn ko nin ye aw ka banki ye, n'o ye jiginè ye.**

nin ye jatesèbèn ye,
min b'aw dèmè k'a dòn
nansarakan na sefa tama hakè bë bèn
dòròmè hakè min ma bamananken na

sefa tama hakè	dòròmè hakè						
5 f	1	7.750 f	1.550	110.000 f	22 000	700.000 f	140 000
10 f	2	10.000 f	2 000	120.000 f	24 000	800.000 f	160 000
25 f	5	20.000 f	4 000	125.000 f	25 000	900.000 f	180 000
50 f	10	30.000 f	6 000	130.000 f	26 000	1.000.000 f	200 000
55 f	11	40.000 f	8 000	140.000 f	28 000	1.500.000 f	300 000
85 f	17	50.000 f	10 000	150.000 f	30 000	2.000.000 f	400 000
100 f	20	60.000 f	12 000	200.000 f	40 000	3.000.000 f	600 000
500 f	100	70.000 f	14 000	300.000 f	60 000	4.000.000 f	800 000
1.000 f	200	80.000 f	16 000	400.000 f	80 000	5.000.000 f	1 000 000
5.000 f	1 000	90.000 f	18 000	500.000 f	100 000	10.000.000 f	2 000 000
7.250 f	1 450	100.000 f	20 000	600.000 f	120 000	20.000.000 f	4 000 000

Bènè sènè kunnafoniw

Kòori sènè baarada bè dabaliw nyinina, minnu b'a to sènèfèn ci-kètaw bè caya cikèdaw fè. Bènè dun ye Mali sènèfèn kòròba ye, a tun bè sènè kabini fòlòfòlò la. N'i y'a dan, a bè se ka falen ka nyè kosèbè hali gèlèya waati kònò. Ji ko ni tile tè a tòorò i n'a fò sènèfèn tòw.

Bènè bònsòn bòra Azi jamana na, a suguya bè taa fo 36 la. A bè cikè tulubò kanma, bawo a tilancè bée ye tulu ye.

Bènè cogoya

Bènè ye san kelen kònò sènèfèn ye, min sun janya bè ta mètère 0,60 fo 1,50 ma. A furabuluw cogoya ka ca, bawo sun kelen na, furabulu suguya caman bè sòrò o kan.

Feerew bè bò san fè buluw kòrò, u nyè ka jè, nka dòw bè se ka kè nyè lankirimana wali-mala salen ye.

Bènè den man kunba, a ka jan dòonin, k'a kònò tila so naani ye, olu bè fa kisè la k'a se fo 60 hakè ma. Kisè 1000 girinya bè taa garamu 2 fo 4 na. Bènè suguya nyuman su-gandili bè sinsi kisèw nyè cogoya kan, n'o ye jèman wali-finman ye. Suguya jèman de ma ka di, gato dilannaw b'o de nyini kosèbè.

Bènè sènè kunnafoni

Bènè ye sènèfèn ye, min bè funteni fè, i n'a fò degere 20 nyògòn. San kònò sanji binne mana se milimètèrè 250 fo 600 la, o b'a bò kosèbè.

Danni ni sun falenni kò tile 30, feerew b'a daminè. Sun falenni ni bènè tigèli cè, o bè se tile 50 fo 70 ma.

Bènè bè nyè tiga sènè dugukolo kan, bawo o ka finyè.

Dugukolo girinman wali ji sigi yòrò man nyi a la.

Mali woroduguyan fan bée la, bènè bè se ka sènè, ka kè samiyè dafa sènè ye sènèfèn tòw kò fè. Nka, n'a kèra ten, kènè sòrò tè caya.

Bènè bè nyè sènèfèn bée nò na, nka a tè nyè a yèrè nò na.

Dugukolo labèn

Sènè yòrò dugukolo labèn baaraw bè se ka dan kuruci dòròn ma, laburu ma wajibiyen. N'i ye tolinògò kè bènè foro la, i b'i ka nògò tònò bò kosèbè ka sòrò kè.

Danni yòrò dugukolo ka kan kala kun

ka finyèya, ka saniya ani ka dakènyè walasa sanji kana basigi, n'o bè falenni gèlèya walima ka kisèw tinyè.

Danni kè cogo

Mali kònò, an ka si kòròw de bè dan. Olu la si jèman de ye móggòw sago ye sannikèlaw bo-lo.

Bènè si bè furakè ni sijolan mugu nyugujiman ye : garamu 25 bè nyagami si kilo 10 la.

Danni kè tuma bérè ye zulu-ye kalo tile 15 fòlòw ye. N'a témèna zuluye kalo tile 25 kan, i b'a ye kènè sòrò bè dò-goya kosèbè.

bulu min bē bò kala
ju la

feere min bē bò
bulu ju la.

Bènè danni caman bè kè bolo la, k'a kè juru fè, walasa ka foro ladon baara tòw nògòya. Dannì bè kè danni dingèw kònò, minnu cè bè kè santimètèrè 20 ye, ka wèlènw cè kè santimètèrè 60 ye ; kisè 5 nyögòn hakè bè bila dingè kelen kònò.

Ni danni kèra o cogo la, sun fara bè kè tile tan danni kò fè, ka sun nyènana fila to danni dingè la.

Dannì kè cogo fôlen in na, si kilo saba bè taa taari kènè la.

Dannì bè se ka kè fana ka kisè suuru danni sira kan. O la, si kilo 2 walima 3 bè nyagami taari kelen nògò hakè la danni don.

An k'a dòn ko bènè turulen bè nyè kojugu, n'a kèra joona (dannì kelen tile 10 fo 15 kò fè) k'a kè sumayaba nò na. Sun faralenw bè se ka turu walasa foro bè fa sun na.

Bènè ka nògò ko

Daman nògòw (n'o ye tubabu nògò ye), olu bè bènè nyè kosèbè. Sòrò bè yiriwa a nyè ma n'i ye nògòfin kilo 50 kè taari kelen na, ani ka danni kè waati fôlen na. Nògòjè ta kunte.

Nògò don bè se ka kè danni kè waati, k'a nyagami si la ni danni suuruli don. Nka ni danni dingè don, nògò don bè kè sun fara tuma, n'o ye tile 10 fo 15 nyögòn ye danni kò fè.

Bènè ladon cogo

Kòròshyènni fòlò bè kè sun fara tuma na (dannì kelen kò tile 10 wali 15 nyögòn). Kòròshyènni filanan bè kè tile 20 nyögòn o kò fè.

Judonni bè kè, bawo o b'a sabati a nyè ma.

Bènè tinyènifèn man ca, fo felen waati ntumuninw. Sijolan mana kè si la, tinyèni bè bali.

Nka tinyèni bè se ka kè fèn suguya fila fè : ntumu mònò-mònònen dò bè yen, o bè sun kuncèma bulu tigè. Dimògò suguya dò bè yen, o bè fan da feere la, ka den dilan cogo tinyè.

Kòori furaw bè kè ka fèn ninnu ka tinyèni bali bènè na. Furakèli bè kè ni feerew y'a daminè. A kè cogo ye tile 15 o 15 ye, ka litiri 2,5 nyögòn don taari la.

Bènè tigè

Bènèden farama bè dayèlèn a yèrè ma : a sow mana ci, fara sanfèla bè yèrèkè. Nka, hali o la, kisèw tè bòn dugu ma ni sun yèrè ma kari.

Bènè kan bè daminè ka kòn denw dayèlènni nyè. Sunw bè kan, ka kè jògò ye, u bè sèmè nyögòn na ka ja, gosili bè kè n'u jara ka nyè.

Jateminè kènèw la, bènè sòrò bè se kilo 700 fo 800 ma taari la.

Bènè sonnen nyinan

(fo marisi kalo tile 10)

Fana	kilo 67 714
Buguni	kilo 50 310
Sikaso	kilo 115 147
Kucala	kilo 426 799
San	kilo 118 316
<hr/>	
mumè	kilo 778 286

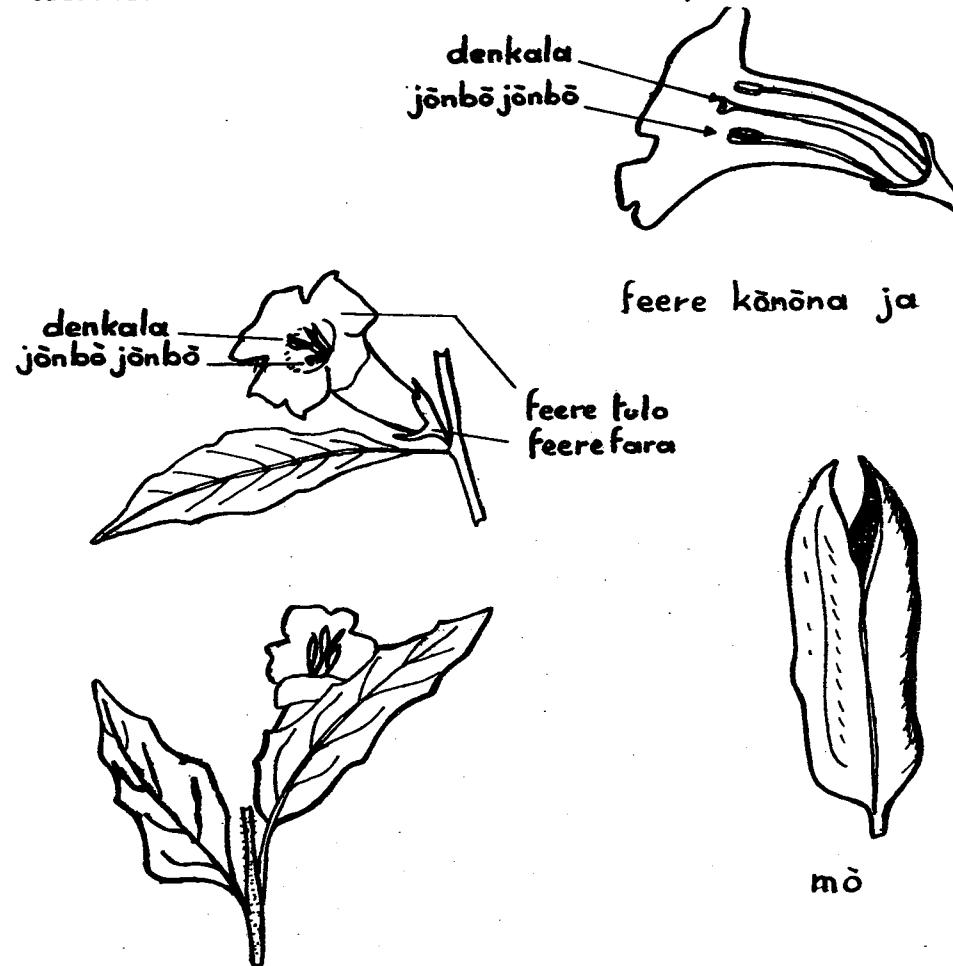
Sòrò lamara cogo

Bènè kisè tinyè ka teli a mara yòrò la, fèn misènninw ani nyèbèrèw fè.

N'a bè lamara ka mèen, jignè ganaw ka kan ka jò, ka furakisè bila u kònò, i n'a fò positòkisèn, walima fosfinòn.

Bènè sonnifeere

Kòori sènè baarada bè bènè san nyinan, a kilo sòngò ye dòròmè 18 ye.

farikolo nyenaje

Afriki ñana sugandi tan ni wòorònàn

An y'a jira cogo min Jèkabaara 25n na, Afriki jamana cè balòntan kupu tanna Maròku 1988 kalo 3n tile 13 n'a tile 27 cè.

A ko bura hali, k'a d'a kan bérè tun tè ñanaw ni nyögòn cè. Balòn dònnaw ye jate caman minè, o bée jiginna ji la. Jaa, "ni cèw ma nyögòn minè, sebaa tè dòn!"

Kulu A

Maròku ni Zayiri ye tlou datigè Kaza kalo 3n tile 13. U ye Maròku nyékòròse kosèbè (1-1) bawo u ka kèle kò ka kénè, kèledenw bée sèbè jolen don fana. An y'a jigi u na ye ñana naaniw na, nka u ni Kodowari kelen ka filaninbin kè, Alzeri ka tila k'u ci, foyi ma to u ye sotaga kò.

Alzeri cili fisayara Maròku ma kosèbè (1-0) k'a d'o kan, u ni Kodowari ka filaninbin (0-0) m'u bali ka jò yòrò fòlò ta kulu A la.

Kodowari de bòra mögòw jigi kòrò. U ta bée kèra filaninbin ye, o tè dò wèrè ye kuru 3 kò. U ni Alzeri nana kenyè kuru hakè la, kalada de y'u bò nyögòn na. Garijègè ye Alzeri sòn, nk'a tun ka kan n'o ye k'a d'a kan u y'u jija ka Zayiri ci min kè.

Kulu B

Kabi u bò ko fòlò dòn na, Kameruni n'a ka sèngènbali Roze Mila ye kènèba don u ni tòw cè. U ye Misira (Ezipti) ci

Kulu A jaabiù

Kalo 3n tile 13	Jò yòrò	Kuru	Se Filaninbin	Binni	Bi donnén	Bi bòlen
Maròku/Zayiri 1-1	1. Maròku	4	1	2	0	2
Alzeri/Kodowari 1-1	2. Alzeri	3	1	1	1	2
Kalo 3n tile 16	3. Kodowari	3	0	3	0	2
Kodowari/Zayiri 1-1	4. Zayiri	2	0	2	1	3
Maròku/Alzeri 1-0	Alzeri sugandira kalada fè					
Kalo 3n tile 19						
Kodowari/Maròku 0-0						
Alzeri/Zayiri 1-0						

1-0, kupu témènen b'olu minnu bolo, wa olu fana de kèra fòlò ye Afriki ñana nyenaje la Nayanobi. O kosòn, u ni Nizeriya ka filaninbin (0-0) n'u ni Kenya ka filaninbin (0-0) si m'u bali ka kè filanan ye kulu B la.

Kenya kundanma ma tòw sòrò dòonin. Kabi Nizeriya ni Misira kelen-kelen bée y'u ci 3-0, hali n'u tun sera Kame-

runi na, o tun t'u bali ka taa so.. Nk'u ye balòn cènyi min tan Kameruni fè (0-0), o y'a jira k'u tun ka kan ni jòyòrò ye, min tè nin ye.

Nizeriya y'a ji ja filaninbin kè (0-0) Misira fè, o kèra sababu ye u ka kè fòlò ye kulu in na, ka Kameruni da u kan, bawo u ka bi donnén cayara n'oluta ye.

Kulu B jaabiù

Kalo 3n tile 14	Jò yòrò	Kuru	Se Filaninbin	Binni	Bi donnén	Bi bòlen
Kameruni/Misira 1-0	1. Nizeriya	4	1	2	0	3
Nizeriya/Kenya 3-0	2. Kameruni	4	1	2	0	1
Kalo 3n tile 17	3. Misira	3	1	1	1	3
Kameruni/Nizeriya 0-0	4. Kenya	1	0	1	2	0
Misira/Kenya 3-0						
Kalo 3n tile 20						
Nizeriya/Misira 0-0						
Kameruni/Kenya 0-0						

Fila sugandili

Nizeriya-Alzeri

O balòntan kèra kalo 3n tile 22 balòntan kènè Abdala la Raba, mògò 30 000 nyè na.

Wuli ko fòlò miniti 45 kèra Nizeriya ta ye, k'a d'a u ka kèlè nyèkun fila ka teliya n'u ka kènèya kan : Yekini ni Foloranso. Okwaraji ye balòn walon ka taa a gosi Belgèrbi la, ka taa i da Drid ka jò kònò miniti 39n na (1-0).

Wuli ko filanan na, Alzeri y'i firifiri. Kènè cèmancè kèra Belumi n'a jènyògònw sago ye. Nizeriya y'a kè kolo ni fasa ye fo filetigi Badara Sèni (Sénégalika) ye kangari da ni karitòn nèrèman caman ye sani a ka karitòn blen kè ka Adeshina gèn miniti 84n na.

Yahi ye selekelabalòn tar miniti 87n na, Rufay y'a jè, Iakananaw ja wulila, Maatar y'a ci jò la n'a kunkolo ye (1-1).

Yèlèma wèrè ci ma don a la fo ka taa miniti 90 ban, ka farankan (miniti 30) fana ban, ka na penaltı tanni kè wajibi ye.

Penaltı kun fòlò :

- Nizeriya : Adeshina, Uwe ni Yekini y'a don, Drid ye Odu ta minè, Sofoluwe y'a ci san fè.
- Alzeri : Belumi, Yaki ni Menad y'a don, Rufay ye Maatar ta minè, Bèlgerbi ye cètigè gosi.

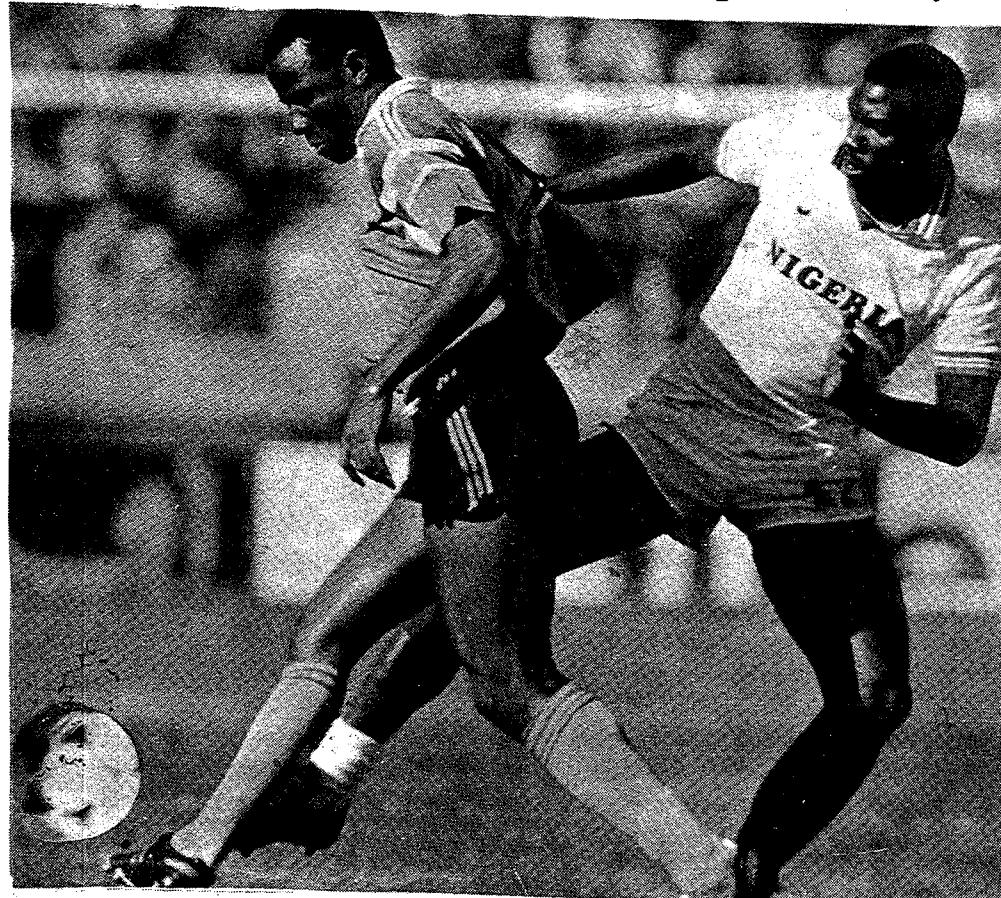
Penaltı kun filanan :

Okwrayi y'a don, Bwafya y'o bò ; Nwosu y'a don, Nedani y'o bò ; Omokara y'a don, Shayib y'o bò; Olafòr y'a don, Megariya y'o bò ; Rufay y'a don, Drid y'o bò ; Ebwawòn y'a don, Belumi ta minèna !

Nizeriya : 9 ; Alzeri : 8.
Nizeriya sugandira ka Maròku ni Kameruni seaga kònò.

Nizeriya-Alzeri : Okenia (numan fè) ni Bèlgèrbi (kinin fè)

Nizeriya-Kameruni : Egwewon ni Makanaki

Maròku-Kameruni

Waraba kènyèkèw kèra jatigifaga ye, ka Maròku ci 1-0. Makanaki ye balòn min bunten ka taa dugu ma miniti 75n na, n'a tunna El Biyaz la ka Zaki fèngè, o ye Kaza sumaya tòn-tòn nin don su. Maròku sen bòlen y'o ye ñanaya tali la : Kameruni ni Nizeriya de na nyögòn sòrò ñana sugandili kènè kan.

Juguya barika bonyana balontan in na kosèbè. Filetigi Egananadèn Kardresèn (Morisika) ye karitòn nèrèman 5 de labò. Kabi balòn daminè na, Kana-Biyik y'a kun fara Mwahid kun

k'a nun kari yòrò fila k'a sen bò a tò la pewu. Nka filetigi m'a ye.

Tinyè na, Kameruni tun bè Maròku ni san cè dòonin a don. Zaki ye baara kè kosèbè, hali k'a dan Mfede ka penaltı minèni ma, filetigi ye penaltı min kè ka El Biyaz nyangi k'a d'a kan a ye Mila labin. Maròku ye poyiko danma-danma kè, nka u bè taa Antuwani Bèl masakè jolen sòrò u nyè tuma bée.

Alzeri-Maròku

Jò yòrò 3n ni 4n bè Maròku ni Alzeri cè kalo 3n, tile 26 : bidden ka nyögònben. Jama ma

caya Kaza. Balòn badenya tanna, nk'a tun cè ka nyi.

Maròku ka balòn-tan-sara-la minnu bòra a la, olu filè : Krimo, El Hadawi, Timuni, Zaki.

Biw filè nin ye : Miniti 66n na, Hasani ye balòn bila Drid ka jò sanfèseleke la n'a kunkolo ye. A tò tolen miniti 3 nyögòn ye, Belumi ye balòn susu ka jigin Azmi ka jò kònò n'a kunkolo ye.

Farankan tanna k'a ban, foyi ma yèlèma. Penaltı de nana u bò nyögòn na (Alzeri 4, Maròku 3) : Alzeri ye jò yòrò 3n ta, ka Maròku kè 4n ye.

ñana sugandili :

Kameruni "waraba kènyèkèw"

Human ni kini : jolenw : Klod Lerwa (karamògò), Mesin, Songoo, Abena, Kunde, Kana-Biyik, Mila, Bèl.
sensorsorenw : Ekeke, Mandenge, Ntamark, Tataw, Nbu, Mfede, Ndip, Ole Ole, Makanaki.

Ke bò Raba fo Kaza, balontan kulu si ma wo ye Kameruni ka lakanani kogo la : Tataw, Kunde, Mesin ani Ntamark. U ka kèle cèmancè tun ka nyi haali : Nfede, Nbu ani Makanaki min poyira Maròku, o ye don dò ñana ye, siiga t'o la. Kéle nyèkun de tun tè ten : nù ka Mila dankelen (san 36) n'a ka kodòn n'a ka timinandiya tun tè... A filè ka kupu kelen wèrè kè k'a ka jamana jansa sani a k'i senbò balòn na !

Siga tè min na, o ye "waraba kènyèkèw" ka dankelenya ye Afriki.
U sera ko saba ka da nyögòn kan ñana sugandili dakun na, ka ñanaya ta sinyè fila.
Kabi 1980 san ninnu bòra, Kameruni bè Afriki bée ni san cè balontan na.

Kari don kalo 3n tile 27, gnanaw cira nyögòn na Kaza Mohamèdi 5 tògò la farikolo nyénajè kénè kan.

Mògò si ka jateminè tun m'a jira ko Nizeriya bë se k'a yèrè sòrò nin jòyòrò in na Afriki gana sugandi tan ni wòorònan in na. Olu minnu tun ma dòn ni dò wèrè ye fo kolo kénèya ni balòn jan, u bòra bée ni san cè Maròku : u balòn sèn-sèn cogo n'a kòri cogo mònèn don.

Kameruni-Nizeriya : Roze Mila filè cèmancè la

Miniti 15 tèmènen kò nyögòn bë-lènni na, Nizeriya "bòn kamalenw" ye kénè k'u sago ye, k'a sababu kè u ka cèmancè kèledeñw ka ganya ye : Okozyeme, Okparaji ani Nwosu, o min ka bonni bë i ko gèlè kisè.

Nwosu ye dakabana bi don n'a kunkolo ye, nka filetigi Idrisa Sar ma sòn k'a jate, ko sonyèni don. Telewizòn lasumayali ma se ka siga bò a ko la.

Nizeriya y'i pi, k'i pa, u ma se ka fèn wèrè don Antuwani Bèl la : Nwosu ni Keshi ye cètigè bon ko fila miniti 52n ni 75n na.

"Waraba kènyèkèw" kunun tuma taara bèn fo miniti 15 laban ma sani lafinyèni cè.

Hali wuli ko filanan ma miniti 10 bò, Roze Mila y'i kunda Nizeriya ka jò kan, k'i sòori lakanana fila ni nyögòn cè mètère 18 donda la. O kelen ferekera a la dòròn, a y'i fili dugu ma. Filetigi binna a ka jò la, ka penalty fyè, Kunde y'o ci jò la (miniti 55n).

Roze Mila ye kupu yanga !

A labanna ka kè :

**Kameruni waraba kènyèkèw : 1
Nizeriya bòn kamalenw : 0**

**Kameruni ye kupu tan ni
wòorònan in sòrò.**

tulon tè sebè sa

Waraba mògòlama

Nin kèra cè dò ye, cè in ye san biwòorò kè mèlèkèya la. Ala ye a yèlèma ka kè waraba ye, ko a bè san biwòorò kè warabaya la.

O tuma na, konyò dò wulila. Konyòmuso n'a ka jama taatò konyòmuso cè so la, kèlebole fila taara i da konyò nyè. Konyòlaw sera kèlebole fila ni nyogòn cè, kofèta wulila konyò nò fè, nyefètaw y'u kumbèn. Kèlebole fila bèna konyò jama kèle.

O yòrò la, Ala y'i to a ka masaya la ka waraba in cun konyò jama cè la, kèlebolow jènsènna. Ni konyò mògò min bè boli, wara b'o gèn ka don jama la, fo konyò donna cè so kònò o cogo la.

O kèlen, konyòmuso ye demuso sòrò, o éenmuso bonyana fo ka se cèlasigi ye. O fana furula, o ye denkè sòrò.

Denkè kunbayara. Jaa, Ala ye waraba in yèlèma k'a kè mògò ye : konyòmuso in demuso ye kònò ta, o jiginnen, o den kèra waraba in mògòlama ye. I y'a dòn, waraba mògòlama in mòmuso ka kan ka kè konyòmuso ye.

Ayiwa, bèn ma se ka don denkè ni mòmuso cè cogoya si la. Mòden ko a ma : - E ni ne tè bèn. O tuma, nye mun kè i la ? - N mòden, i ma foyi kè n na, nka i ko man di ne ye yèrè de.

A ko : - N ba, ne n'i tè bèn, nka ne ka kòrò e ye dè.

Mòmuso ko : - E ka kòrò ni ne ye ?

A ko : - Onhòn.
- O tè baasi ye. Nka ni dugu cèkòròbaw ma nyogòn dalajè, ka kuma in fò...

Musokòrò in ye jama dalajè ka kuma sigi ko ni mòden ma kòròya kun fò, ale b'o faga.

Kuma munumununa ka se mòden ma, mòden k'o tè baasi ye, ale kòni ka kòrò mòmuso ye dè. A ko : - Jama, n bèna kòròya yòrò fò sisan. Ne mòmuso konyò bèna wuli don min na, kèlebole ma na i da konyò nyè wa ?

Jama ko : - O kèra.
- Ayiwa, wara ma kèle gèn wa ?
- O kèra.
- Wara min ye kèle gèn, o tun

ye ne ye. N ye san biwòorò kè mèlèkèya la, Ala ye n kè waraba ye. N ye san biwòorò kè warabaya la, Ala ye n kè mògò ye. N bè san biwòorò kè buna-hadamadenya la, ka sòrò ka sa. O tuma, ne ka kòrò e ye, ka taa ka segin.

O tuma, a' k'a dòn ko dinyè ye yèlèma-yèlèma de ye dè, n balimaw.

Fantò Dunbiya
Sanankòròbugu

Terikè fila

Nin kèra terikè fila ye, wari ko gèlèya tun b'u la fo ka taa danma tèmè. U ye dinyè yòrò caman yaala, u ma fèn si sòrò.

Don dò la, u y'u sigi k'u miiri, u bè se ka sòrò kè cogo min na. Terikè dògòman ko : "N teri, ne bè dònnibaga dò yòrò dòn, an ka taa o nò fè, n'an bè se ka sòrò kè cogo min na, an k'o dòn."

Kòròbalen ko : "O tè baasi ye, an ka taa."

U taara dònnibaga ka so, dònnibaga ko o tè baasi ye. Dònnibaga ko teri dògòmannin, o ka nafolo b'a sòrò a ka so ; kòròbalen ta bè sòrò yaala la.

O digira kòròbalen na fo k'a fò.

U bòra dònnibaga ka so, terikè dògòmannin taara i da a ka so kònò.

Kòròbalen ye min kè, a ye daga dò nyini, ka sa bila o kònò, ani nkòsòn, an'a nyogònna caman. A ye daga da tugu u da la, ko "n'i y'a mèn i bè fèn sòrò i ka so, nin ka kè i la". Cè ye daga ta, ka taa daga fili terikè ka bon kònò.

O daga fililen saw yèlèmana

ka kè sanu ye, terikè wulila k'u tòmò, k'o ta nyèna bi.

Min ye daga fili so kònò, a taar'i jò : - N teri, i ni tile, bi ka fisa i ma wa ?

- Aa, an bè Ala tanu bi. I tè mòn sanu mukutali fila la ?
- Aa, n teri, i ni ce, i ni baraji.

An balimaw, terima fila ni nyogòn cè, aw kana juguya kè nyogòn na !

Dirisa Fonba
Kula Dabala

